Застава излази трипут у недељи: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „
за Србију:
(у сребру)
за годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чарш.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ
рачунају се по количини врста или места које заузимају из оваких ситних петит слова и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ
шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 123. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 19. (31.) ОКТОБРА 1873. ГОДИНА VIII.

ПОМОЋ РАТАРИМА!

Јавили смо, да је одбор „новосадског српског кола“ као први предмет свога саветовања за недељу истакао питање: „како би се могло помоћи, да дођу до семена за усев они, који тога немају?“

Ово је питање заиста врло важно, јер засеца у живац материјалног живота, и економске привреде народа. Ово је већ три, гдегде и четир године дана, како природа где поплавом, где сушом, где инсектима, где мишевима, свуда пак неродицом упропашћује народно пољоделство тако, да млоги и млоги ни семена немају, да њиве засеју. Са више страна долазе жалбе у том погледу. То је зло тим горе, што је ове године поред неродице такође и велика оскудица на новцу, тако, да и имућнији земљеделци на своју земљу не могу ни толико новаца да нађу, колико им треба за набавку семена. Гдегде се нађе по који Јеврej, који нуди жито у зајам, како да му се врати меров на меров; али и то понуђено жито тако је ђубревито, нечисто, и нездраво, да није ни вредно бацати га у земљу. Са стране нам јављају, како неки управитељи новчани завода терају спекулацију са том оскудицом у новцу. Даду неку суму на три месеца дана, за добар интерес, а још бољи бакшиш, па кад прође три месеца, а дотични немају новаца, да врате, онда их тек шиљу лихварима, с којима у свези стоје, те они одеру по 10 фор. на месец од стотине, наравно понајвише с новцем, који они из новчани завода добију. Тако наш сељак иде од руке до руке, док га неоглобе до голе душе, и напоследку му и кућу над главом продаду, те се расели.

Државна власт била би у првом реду позвана, и дужна, да овакој неродици и оскудици доскочи, не само за то, што то у обште спада у њен задатак, него и себе ради, да у народу одржи порезну снагу, која највише на пољоделству лежи, јер ако се и каже, да земља не пропада, него само газду мења, то ипак до те промене има губитка, који и државна каса осећа, а напоследку није ни по државу равнодушно, ако земља из руку тежака долази у руке спекулације, и ако се тежачка сиротања мложи.

Кад је оно био „крах“ на берзи у Бечу, који је и Пешту заватио, сви листови повукоше у сва звона, да држава разним новчаним заводима, и банкарима у помоћ притекне; због њи се узапти закон о народној банци (банк-акта), и милијови нови банака обасуше заводе и новчану чаршију.

Сад, кад се после жетве видило, да је резултат млого гори, него што се бојало, неки левичарски листовиештански, и посланици народни пожурише владу, да што пре сазове уг. сабор, да се с овим у договору састара, да се економима олакша стање, а нарочито да се намири прва потреба, т. ј. семена за усев.

Но влада се не обазре на тај глас. Њој је довољно било, да је нашла негде око 6. милијона фор. да намири неке „купоне“ државни напира — па мирна Бачка.

Прва тачка какве одлуке била би: да се посланицвма наши предела мете на срце: да на уг. сабору учине заједнички корак, да се у том погледу помогне земљеделцима без разлике народности и верозакона.

Ова помоћ може се дати на више начина, тако, да се њоме сваки на свој начин, и по својој потреби, или снази користити може. Један би начин био: давање зајма, на коју би цел држава сама подигла „зајам за невољу“ (Nothstandsanlehen); други је начин, да држава даде изводити разне грађевине, које би народу дале прилике заслуги. Од кад је влада обећала, да ће грађевине у Банату изводити, да ће канале копати, земаљске путове и жељезничке пруге градити дати, да народ добије заслуге! То је било и онда, кад је влада пратила владатеља на путу у Бачкој, и Банату. То је било пред саборским изборима, па како онда, тако и лане — т. ј. никад ништа. Бачка и Банат и сад се грози, кад помисли на позну јесен, и на зиму, и — на провалу путова. У другим, нарочито горњим крајевима граде се жељезнице скоро за сваког великаша — а овде ни обични путова за толики свет и народ нема.

Поред државе требале би и саме политиине обштине да се макну, кад жупаније неће, јер чули смо, како су „Ловасије“, и „Шмаузови“ разглавили уста противу „Шајкаша, и са њима помешани Раца“, али још не чусмо нити одлуке какве, како да се нужди и невољи народној помогне, нити какву представку влади, ни позив на обштине у том погледу.

Начули смо, да ји има, који би земљеделцима дали за семе било у новцу, било у зрну, али немогу и неће да то чине појединце, него уз неку обвезу, или уз неко јамство обштине, ма и само уз обвезу утеривања зајма, или побирања предујма у зрну у своје време.

Од пре је бивао обичај, да су се у једном месту примаоци таког зајма, или семена обвезивали један за другог. Но то је скопчано било с великим незгодама, особито кад се, као обично, така обвеза такође утабулисала. Лежало је све на свима, док и последњи неисплати, и који се међутим одуже, немогу да располажу са својим добром по својој потреби. Да обштина као така прими солидарну, или ма и саму јемачку обвезу, и то не иде, јер би могло до тога доћи, да у виду прореза, ма привремено, и онај носи терет, који није од зајма користи имао. Но у млогим приликама била би од користи и обвеза утеривања и куплења зајма, и одговорности за небригу и немар.

Један начин помоћи био би и тај: да се склопе друштва, која би посредовала набавку или давање семена. Ово је у нас, где су друштва и задруге редко биље, а нарочито за оваке журне потребе, врло непоуздан лек. Но ипак, кад би воље било, могло би се покушати. Како би н. пр. било, кад би се така задруга склопила од сами они, који су у стању, било у новцу, било у семену помоћ дати? Да брже и сигурније ствар иде, могли би таки људи ступити у свезу са каквим постојећим новчаним заводом у Новом Саду, Сомбору, Сентомашу, Кикинди, Бечкереку, и т. д. у ком случају не би било нужно, да себи набављају својство „правне личности“, јер не би долазили у непосредан одношај са појединима дужницима. Сентомаш би у том предњачити могао.

Остају још поједини новчани заводи. На ове се сад тешко поуздати, јер су и сами у теснацу, и немају довољно новца ни за текућу потребу свога текућег посла. Међутим кад би се нашло имућни родољуба, који би, ако се већ немогу да оснују задруге, друштва (конзорције, или групе за ту цел) поверили расположиву готовину коме постојећем новчаном заводу, и то на опредељену цел, да то издају на „реални кредит,“ и то онима, који семена требају, то би такође доста помогло. Кад нема кише, и роса је добро дошла.

Долазимо на наше народне заводе.

Камо срећа, да је управа народни фондова као што треба да је! Колико би Срба могло сад у овако време отуда бар толико помоћи добити, колико им треба за семе! Колики новац из народни фондова лежи у рукама богати, па још страни људи?

Истина да је руководатељима, а нарочито рачуновођама, и рачуноиспитачима лакше, а често и пробитачније, са великим свотама „маневрирати“ — али зато, што је у нас удобност и корист поједини главно правило, морају и они наши људи, којима би поможено било са 100—200—500 фр. да падају лихварима у руке, и да пропадају.

Још у Сијону имају образа, једном, другом ли казати: „иди, нека ти помогне Суботић, Милетић,“ и т. д. Зар тако ли се достојанство титраса невољом? Као да је то њима од бабе остало, па као да милости деле! Ако туђинци, или одроди какви дођу са искањем од десетине хиљада фор. зајма, а оно добију, док што'но реч, дланом о длан ударе, а земљеделци, и други Срби, који из далека дођу, издангубе, и потроше се, и често мале суме траже, упућују се од Понтија до Пилата, и бивају вонтани, док се не ратосе, изгубив и времена и трошка. Често се народни новци, н. пр. приход од Сирига улажу у новчане заводе, од који Несрби имају користи, док Срби морају да се у нужди потуцају од немила, до недрага.

Кад управа народни фондова тако тешко појединим Србима даје, могле би и требале би оне политичне обштине, које довољне хипотеке имају, и где су Срби претежни, да са допуштењем политичне власти узму зајам из нар. фонда на изричну цел, да појединим својим грађанима потребна средства за семе позајмити могу.

Управа нар. фондова пак требала би, да бар на свршетку ове године даде јаван извештај о овогодишњем новчаном кретању у касама народни фондова.

„Матица српска“ рукује такође знаменитим закладама. Чујемо, да је управа Матице одказала млогима старијим дужницима, нарочито такима, који су дуг насљедили, и који су у стању зајам вратити. Тако шат она скоро у стање дође, да по могућству испомогне нашим људима, као што ји она са обзиром на то и удесила давање зајма по своти и другим условима. Тога ради настојаће се, да се укасирање што скорије и што енергичније обави.

Где се нема, наравно, тешко је и савета дати, или правије рећи, лакше је саветовати, него помоћ дати.

Да они, који би могли помоћи, неће ни да бригу воде о томе, то је још најжалосније.

Ми ово неколико речи пустисмо на јавност и тога ради, да подстакнемо друге, а нарочито за недељу позване чланове „новосадског српског кола“, на размишљавање о тој ствари, не би ли стручњаци у томе спремили се са бољим и пречим леком.

За чланке или дописе о тој ствари лист наш отворен стоји.

Можда ће тако искрснути каква спасоносна мисао у том животном питању за наш са свију страна „ледом бијени“ народ.

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

По „Един.“ саопштавамо писмо једно о босанским догађајима, које је из Беча датирано, а у берлин. „Спен. Цај.“ изишло и које гласи:

„О босанском догађају, доносе берлинске „Спенер. Цајтунг“ ово писмо из Беча: „Гроф Андрашија се јуче вратио амо и издао је наредбе о дипломатској радњи, у размирици, која се породила између Турске и Аустро-Угарске. При свој уздржљивости, која се примећује на министру спољних послова, у овој прилици, нарочито од кад се увидело, да ова размирица узимље на се озбиљан карактер, не може бити сумње, да ће Аустро-Угарска тражити удовлетворење, и то како због меморандума, тако и због увреде, која је нанешена њеним конзулским званичницима. То удевлетворење неће се, по свој прилици, моћи у ничему мањем састојати, но у збацивању турског Мутасерифа у Бањалуци, Ћамилбеја, који је не само умешан у босанске прилике, по је он по свој прилици и онај, који је опањкао аустро-угарске конзуле, Тодоровића и Драганчића, у Цариграду.

Ако одиста Аустро-Угарска у име задоволења то захте, онда се може очекивати, да ће се Порта томе захтеву енергично противити. Свакојако неће јој лако бити то да учини: да пред лицем целога света, и баш сада, када се највише говори да у Стамболу туторује Аустро-Угарска, учини тако замашну уступку. С друге опет стране својим пренагљеним кораком, стала је Порта на врло гибљиво земљиште. Она несме у овоме питању да се узда у помоћ Русије, јер главни излазак тога питања тиче се њених (портиних) хришћанских поданика, а Русија за цело не ће стати против босанских хришћана, као год што неће учинити ни Енглеска, која ће се трудити, да како тако уклони сваки могући сукоб, и да час пре поврати мир. Али обично се шеталица турске политике веома ниха, када се стави између полова: руског и енглеског уплива; када год се остави Турској политици, да је самостална, т. ј. када јој се с друге које стране не даје правац, она не зна ни шта ће ни куда ће. Па с тога ће се Турска морати онако да понаша, како ће, ма на који начин, доћи до мирнога изравнања.“

ХРВАТСКИ САБОР.

(*Седамнајста седница.*)

Подпредседник *Живковић* отвара седницу у обично доба. На дневном је реду наставак генералне дебате о *изведењу јавних радња и грађевина.* Први узе реч *Магенхајм* (за), који се чуди да некоји предговорници налазе у одкупу јавних тежака неки нови терет, акопрем је тај терет, ма и у другом облику народ и пре сносити морао. — Дакако, да пре нису чиновници, свећеници, одветници итд. ништа допринашали к уздржавању друмова; интелигенција била је опроштена од те дужности и ваљало је онда начело: „Ви мужеви градите друм, а ми господа ћемо се по њем возити.“ (Живио.) Сељак неће тому закону приговорити, јер је по њега користан и праведан, тим више, што му пружа прилику, да си нешто заслужи. — Ви господо, — закључи говорник, — нећете на друму радити, као што ни пре нисте радили, али барем ћете омогућити, да сељак од вашега гроша штогог заслужи. (Живио.)

Др. *Посиловић* (против) вели, да се код овога закона ради о новцу, па да с тога законодавац опрезно поступати мора. — Мора се обзир узети на последице тога закона, тим више, што ово питање није још довољно вентилирано, па с тога нити незна, да ли овај закон ненаваљује на народ онај терет, који он подносити не би могао. — Говорник изјављује, да би ову законску основу само са бојазом примити могао, те се осврће на аргументацију оних предговорника, који су предлежећу зак. основу заговарали. — Пита, како ли ће себи сељак моћи заслужити нешто од ове одкупнине, кад ју он сам најприје платити мора? Изјављује, да је понајвише с тога против овој основи, јер није прорачунано, да ли ће народ овај терет и подносити моћи.

Др. *Шпун* вели, да се с противне стране овом приликом из тога питања намерава извађати ако не политички то бар *социјалистички* капитал; узвисује се идеја праведности, либерализма, подизања сељаштва итд. но предлози и назори противника основе посвема другачије сведоче. — Говорник хоће да ово питање разсветли тако са строго знанствено-правнога као што и с практичкога гледишта. — Ми не гојимо — вели говорник — онаково реакцијонарно мишлење, као што заступник града Карловца, јер се ми дижемо изнад сталишке разлике, те желимо строго правну, модерну, слободну особност. — Силење на особни поданак противи се идеји правне теорије и зато се ова неправда намерава управо овом законском основом укинути. — Но правној идеји управо диаметрално се противи то, да — као што противници овога закона желе — сељак, као париа радити мора онај друм, по којем се господа литерати удобно возе. — Овај закон имаде управо цивилизаторну задаћу, јер подељује свакому једнако право; ону дужност, која је досада на рамену једнога само сталиша почивала, носи ће одсада сви сталиши заједно.

Овај закон је еминентно либералан и демократичан, па би се овом законском основом могао поносити сваки народ, јер нема по свој Европи такога закона, који би овако основан био на начелу праведности и једнакости, као што је овај.

Приговор, да је то само нека врста главарине, не стоји, јер се ту не ради само о одкупу ручних тежака, а посве је праведно, да онај, који више теглеће марве посједује, и већи одкуп плати. — Свакако је неправедно било, да је досада властелинство само материјал тако рекући даривало, дочим је сељак, као робље и дарован му материјал само онако употребити смео.

Говорник затим одговара Јакићу са реалнога гледишта, те мније, да се сад не може казати, да ли ће овај одкуп за народ бити несносљив, или не, јер се још нити незна, колико ће овај одкуп изнашати. Говорник надаље нагласује, да је овај закон потребан и погледом на јавни морал, те управо налази у том смјеру у изреци заст. Магенхајма уништујућу критику противнички мњења. — Овај закон, да је већ с тога изврстан и праведан, јер кроји за свакога једнако право, неће више моћи лењи ужити се радом марљивих, па ће лењи пропасти, а радини се помоћи. — Што се тиче приговора, да је ово питање одвише прерано у претрес узето, то није ништа темељито, јер већ године 1863. осетило је марљиво и радино пучанство жупаније речке потребу, да се јавни тежаци укинути морају, па је заступство исте жупаније представком ову жељу и изразило било, којим поводом је сабор већ 1865. год. изкључио био, да има влада дотичну зак. основу поднети; дакле је основа ова предметом свестранога размишљања већ кроз 10 година.

Овај закон је и практичан, јер његове установе стоје у најужем савезу са развитком добрих комуникација, исто тако, као што и материјална добробит народа стоји у најужем савезу с душевном

добробити. Зато ја велим, да је то најпатриотичнији чин, ако се гласује за ову законску основу. (Приговори и ларма на левици.) *Шпун* (уздигнутим гласом.) Јест, најпатриотичнији је то чин, јер је наперен против нихилизму, који све постојеће нарушава — (Још већа ларма на левици, приговори и гласови: Шта је то? Председник звони.) *Шпун*: Ја имам право то казати, тим више, што ми тридесет села мојега изборнога котара изрично и једногласно наложише, да за овај закон гласам.

Др. *Маканец* жели реч на особну приметбу. Председник: Немогу вам реч дозволити, јер предговорник није никога особно напао.

Лепамер (против) као заступник из беловарске жупаније сећа кућу на погодности, које су превиш. писмом бившој крајини зајамчене. Говорник налази се у сумњи, да ли се овим законом неће уништити ове погодкости, па како да ће деловати то на осталу крајину. У обће беловарска жупанија у том погледу није била упитана, па се тамо точно још ни незна, што ли су земаљске, што ли обћински друмови. Зато жели говорник, да му г. известитељ целу ову неизвесност размрси, па ће се онда одлучити, како да ли ће гласовати.

Др. *Рогулић* хоће да говори. Вика у сабору и штропот на галеријама, неда му доћи до речи. — На левици гласови: „Прецеденс.“ — Председник *Живковић* чита дотичне установе пословнога реда, каже да др. Рогулић, дочим је већ једанпут говорио, нема право рећи, те доказује, да левица нема право позвати се на некаки прецеденс, и уједно опомиње дра Маканца нека неупада свакому говорнику у реч.

Др. *Рогулић* опет хоће да говори, изјављујући, да је у јучерашњој седници само с формалне стране о ствари говорио. — (Опет ларма у сабору и штропот на галерији.)

Известитељ др. *Деренчин* брани коначно предлог одбора. Ограђује се против инсинуација, да је овај закон кроз ноћ настао, па да ће с тога имати исти удес као и закон о задругама, јер се о њем радило већ год. 1865. Одговара затим појединим предговорницима на њихове разлоге; особито *Оцићу* одговара, да његови разлози не могу побијати особну дужност одкупа јавних тежака, јер није нико тому крив, ако су обћине Кукујевци и Бачинци тако разсипно уређене. Надаље навађа, да ће кроз овај закон сељак доћи до достојанства човечијега; решиће се испод сурове силе, и радити по вољи, а разлика међу одкупнином, коју ће морати платити, и надницом, коју може заслужити, доста је знаменита. *Лепамеру* одговара, да ова одкупнина нема ништа посла с порезом, да је то одкупнина особне дужности, која се свакога држављанина тиче, да дакле не спада у число оних погодности, које је Њег. Величанство бившој крајини поделило. Напокон очитује говорник, да је он уверен, да би се придржао исти закон, па да се неби земаљски буџет ни онда обтеретио обћинским друмовима, да је Хрватска сасвим финанцијално самостална.

Законска основа прима се огромном већином за подлогу специјалне дебате. (Свршиће се.)

ПАРНИЦА БАЗЕНОВА.

Парница маршала Базена занима француску публику скоро исто толико, колико и сами планови и сплетке монархиста, да се успостави монархија у Француској. А није од млого мањег интереса та парница и за остали свет, једно ради значаја саме особе, која пред судом стоји, а друго и још више ради важности ствари, због које је маршал Базен морао суду претстати. На његово име надвезује се један од најтужнији момената нове француске историје с погледом на жртве, које у томе моменту мораде принети народ француски последицама корупције, којој беше Наполеон III. отац, а маршал Базен чедо мезимче. Са именом маршала Базена, скопчана је погибија победоносни дотле француски орлова, са свима последицама, а то му Французи немогу опростити, па да су последице те, куд и камо лепше и боље, а не низ нових невоља и магловите будућности.

Тужба против маршала Базена, коју је пред судом у Тријанону, у Верзаљу развио ђенерал Ривије, штампана је у 116. бр. овога листа, те је тако и нашим читаоцима позната. Она је по себи довољна, да се прекраја прут над главом Базеновом, осудио га суд, а опростио га из какви му драго „недостатака доказа“.

Заиста, није ни из Ривијерове тужбе лако прснаћи, дал' је Базен био више немаран, или незналица или издајица најподлије врсте, нити се могу разабрати све побуде, ради којих је онако чинио, као што је. Довољно, да је од 6. августа 1870. до предаје тврђаве Меца и своје војске, цела радња његова, низ криминала. Битка код Форбаха била је 6. августа. Ђенерала Фросара скучи непријатељ; он преклиње Базена да му пошље помоћ. Базен му се потсмева и вели: „Већ три године дана проучава Фросар положај Форбаха и налази га, да је као створен за битку; но сад да га видимо, — ето му битке.“ И у последњем тренутку шиље му помоћ, али не дивизију Монтодонову, који је близу, него дивизију Кастанову, која је тако далеко од бојишта стајала, да је морала закаснити. Већ се ту опазило, да Базен гаји неке себичне планове, и да му је главна брига да своју војску неокрњену сачува. Планови пак његови налазили су у то доба свој врхунац у томе, да постане главним заповедником целе француске војске. Као што Базенов тужитељ вели, та мисао и жеља излегла се у Базену поодавна. Одмах после аустријско-пруског рата (год. 1866.) био је у француском министарству склопљен план, по коме се пре а после има ударити на Немачку. Маршал Нил беше тога мнења, да ваља по једну армаду поставити у Елсасу и Лотрингу и резерву код Шалона. За главне заповеднике тим армадама наменуо беше Базена, Мак-Махона и Канробера. Чим би рат објавио, одмах би — по томе плану — француска војска прешла Рајну и утиснула се између немачке северне и јужне армаде или би ограничила поље својих операција на Пфалц и рајинску Пруску. Тај план и улога, која је при томе Базену намењена била, није му остала не позната. Рат је друкчије испао но што је Нил негда мислио, а и Базен, место да је главни заповедник једне армаде, мораде се задовољити са скромном чашћу једног заповедника кора, који у свему од цара зависи. Он се с тим није задовољавао и како се нигад није плашио никакви интрига да до својих циљи дође, тако и овде. И жена му је при томе играла неку улогу, а вели се, да није било ни без суделовања самих чланова опозиције тадањег законодавног тела, да Базен постане главним заповедником у место цара. Он је својим држањем припомагао, да је већ 12. авг. постао главним заповедником.

Примив главно заповедништво над ратујућом војском француском, Базен се већ у том тренутку решио да се баци у тврђаву Мец, и ту да чува своју снагу, за сваку *политичну* могућност. Заповест да се војска повлачи Вердину издаде се, али од четири пута, којим се исти извести могао, писа Базен само један и то најгори. Напредовању непријатеља, нестављају се никакве препреке ни сметње на пут. Ћуприје, које преко реке Сене и Мозла на путу између Фруара и Меца беху, мораде се разрушити да се задржи напредовање непријатеља. „Само лагано, чекајте још!“ — одговорио је Базен инжињерским официрима, који га на то опомињаше. Али зато даде разрушити ћуприју на жељезници код Лонжвиља, ма да је иста стајала под заклоном топова сен-кантонске тврђаве и преко нужна била за кретање и смештање француске војске. „Заиста је жалосно, — вели Ривије у својој тужби — да се од силних ћуприја око Меца баш она разорава, која би нашој војсци користити могла“, и даље вели: ако је маршал (Базен) заиста хтео ићи у Вердин, зашто је допустио, да му непријатељ закрчи пут?“ Маршал вели, да му је у томе сметала оскудица у рани и захири (муниција); али је доказано противно. У очи 16. ав. имала је војска још 16 милијона фишека, до 19. септ. пак потрошено је само 4 милијона. Ране је у томе тренутку још било за 17. 18, и половицу 16. августа. За 17. ав. пак очекивао се довоз ране, а уз пут према Вердину било је довољно магацина пуних ране, преправљене за војску.

О дану битке гравелотске, маршал одлази из свога стана већ у 3 сахата у јутру, али се целог дана не показује у битци. Канроберта скучава непријатељ све већма и већма; он преклиње Базена, да му шиље помоћи; Базен се чини свему ни мукајет. „Зашто — пита тужитељ — није маршал лично дошао на бојно поље, кад је ту решавана једна од најзнаменитији битака садашњости, и кад је знао, да с друге стране сам краљ пруски војску води“? Базен је Канроберта оставио без помоћи; он је лично крив, што је изгубљена битка код Гравелота, а на њега пада одговорност за последице. Изгледа, као да је маршал као и остали свет предвиђао катастрофу, те му се чинило да је млого згодније где год под зидовима каквог града ишчекивати шта ће доћи, јер је мислио, да ће заповедник Меца у сваком случају, ма шта било, бити важна особа. Његов политичан положај таки је да му се с те страве приступити неда.“

У исто време почиње Базен сиграти се жмуре са Мак-Махоном. У исто време, кад Базен даје у новинама трубити, како је из обзира војени и *политички* привезан за Мец, у исто време телеграфише цару, да се спрема на повратак, а међу тим у том погледу неће да даде Мак-Махону опредељена одговора, ма да то овај не престано иште: „Ја ћу вас известити кад и куд будем полазио“ — пише он Мак-Махону. У кратко, Базен толико заварава Мак-Махона, док најзад није било, касно за све,

Авг. 19. телеграфише Базен цару, да је наумио повући се на север, пошто су му Немци пресекли пут преко Вердина и то његовом сопственом кривицом. Тај телеграм принуди Мак-Махона да пође у Монмеди, не би ли се с њиме састао, но у том је улетио у клопку код Седана.

Да погледамо на целу ствар од 19. августа па даље:

Већ 20. авг. кубури Базен ко ђаво у плиткој води, јер телеграфише Мак Махону: „да би се с вама састати могао, по *свој прилици* ићи ћу правце уз северне градове и таде ћу вас известити о правцу, куд се будем окренуо, *ако би* то у опште *било могуће* без уштрба по војску.“ Мак Махона је требала така депеша да порази као громом; но он ипак пође куд је наумио био. Наравно, узрок је томе био са свим прост, јер он ту Базенову депешу није никад ни добио. Њу је затајао и утаманио Мак-Махонов потчињени пуковник Штофел, који је биће шеф шпијонаже у стану његову.

Ово је врло значајан моменат у парници базеновој. Штофел вели да није ту депешу притајао ни утаманио, али тако је при томе порицању био збуњен — вели извештај — да је очевидно изрекао лаж, кад је то казао. Ривије, тужитељ, узима као доказану ствар да је Штофел депешу уништио, не показав је Мак Махону али вели: да он (Штофел) није то чинио по својој памети, него по налогу. Али чијем?“ Овде изгледа, као да је Ривије мислио, да је Базен ишао на то, да све војске француске пропадну и само његова да остане, како би он тим начином могао усредсредити судбину Француске у својим рукама, те је све чинио, да таку намеру изведе. Међутим је могуће, да је овде Штофел радио не у споразумљењу са Базеном, колико по информацијама и налогу пруске владе, јер је он пре коју годину био пуковник, пак је отуда иступио и ушао у војску француску. Ово није невероватно, јер Немци раде систематски и њихови официри, који ступају у друге стране војске, обично иду тамо не да служе земљи, у коју су дошли, него против ње, а у корист оне, из које су дошли. Ово мимогред споменути ваља и овде, шат може где год и од користи бити, ако се не превиди.

Исто тако као с том депешом догодило се нешто и са другом, а да по Базена не звони најзгодније. Мак Махон шаље до неки четрдесет разних писмоноша Базену, да му јави, како стоји. Један писмоноша срећно приспе Базену и преда му у форми цигаре смотано писамце. Базен га отвори и прочита пред једним ђенералом својим, на што овај одмах примети; „Али г. маршале, кад је тако, то морамо одмах поћи.“ — „А, то би било одвећ брзо“ — одговори Базен смешећи се и место „одмах“, крену своју војску тек после три дана.

Базен пориче, да је неку извесну депешу добио 23. него вели тек 29. августа. — 23. авг. пак вели да је добио Мак Махонову депешу, која је датирана 19. т. м. и у којој Мак Махон вели, да незна како би му могао доћи у помоћ, кад се Базен буде повлачио, а да не остави Париз оголићен. Међу тим доказује се, да Базен ни ту не говори истину, јер је на ту депешу већ 20. авг. одговорио, што тек не би могао тога дана учинити, да ју је за три дана касније добио! Базен у опште противречи себи јако, из чега се мора извести, да неће да каже побуде, које су га при целој радњи руководиле. Најзад се докаже, да је Базен и депешу Мак-Махонову пре 29. авг. примио и одговорио на њу. Сврх свега пак још лежи пред судом и једна депеша из Меца, која је намењена да се војсци објави, а гласи: *„Наш саобраћај спречен је, али слабо; ми можемо добити непријатељски појас, кад год хоћемо.“* Међу тим у исто време, шиље Безен министру депешу, као резултат војеног савета, да је још једнако под зидовима Меца, да муниције само још за један дан има, и да је *немогућно пробити кроз непријатељске редове.* Једног и истог дана, две тако противне депеше!

У очи тога дана знао је Базен, да му Мак-Махон иде у помоћ, и ваљда баш зато изда и он налог својој војсци, да се крене. И место да иде своме другу у сусрет, он пређе на десну обалу реке Мозла, дакле, — окрене му леђа; утече од њега. Војска му тога дана концентрује се по ратном плану пред тврђавом Сан-Жилијен, и чекаше заповест, да се сукоби са непријатељем. Но у место да се пође у битку, Базен сазове ђенерале у војени савет, где се одлучи, остати у Мецу. Ту је Базен преварио све своје ђенерале. Он је већ од

ЛИСТАК.

СА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ

VIII.

Индија са својим песничким народом, својом оригиналном домаћом индустријом, својим многим традицијама, што су од великог значаја и вредности за културну повесницу и етнографију, — та Индија заузима у опште а и овде на изложби прво место међу британским колонијама. Прегледалисмо је, колико се летимичким погледом прегледати може, те нам није до дугог гошћења, већ дела да пређемо и даље и кроз другу половину ове галерије, одакле нам још многа слабо позната имена нових колонија из далеке Аустралије и Јужне Африке на сусрет излазе. Међу тима насеобинама заузимају на изложби поглавита места колоније Cape of Good Hope, Neu Zealand, Victoria, Queensland, а омања места колонија Mauritius, Ceylon, Јужна Аустралија и западна Африка. Сам положај ових колонија доноси са собом, да нам износе на видик природне продукте за чудо необичне и разноврстне, те по томе и припада грдна заслуга онима, који изложбе тих колонија овом приликом приредише.

Да почнем одмах с излогом *Капа предбрежја добре наде.*

Британски колонијални комесар Јулије Мозентал приредио је овде изложбу сједињених јужноафриканских држава и то *Капланда, Патала, Слободне државе Оранја* и Транс-Ваалске *републике.* Ове државе су у јужној Африци и репрезентују осам гради јужне ширине, те отуда и она разноврсност у природној продукцији њиховој. Географско-етнолошки део ове колекције показује нам разне и многе карте; ту је велика карта африканскога континента, карте тих појединих сједињених држава, провинцијална и поштанска карта колоније Капа, адмиралитетска карта пристаништа, копна и струје Јужнога Језера, а нарочито ваља напоменути слику маринског инжињера Сера Џона Крода о некој оријашкој долми, која је грађена у дужини од 4000 стопа за неки милиун фунти стерлинга на ту цел, да задржава бурне вале Јужнога мора, те с те стране осигура пристаништа „Sturm Cap.“

Да видимо сада по реду *продукте* Кап-колоније.

На првом месту ћемо споменути *овчију вуну.* Извоз ове износи годишње више од 3 милиуна фунти стирлинга и од грдног је домашаја по јевропску индустрију, а нарочито по чојану фабрикацију у Чешкој и Моравској, јер ове земље потроше знатну количину ове вуне. Даље ту су изложене пуне вреће оне као свила фине *Ангора* вуне, а има је сирове, чешљане, предене и ткане; уз то изложено је и нешто од одела, што се од те вуне гради. Чудновато је, како се ова вуна брзо по свету распрострла. Браћа Мозентал су пре 18 год. аклиматизовали Ангора — овцу у Кап-колонији, те царинарска дата сведоче, да је прошле године извежено у Инглеску од ове вуне у вредности од својих 56,000 фунти стирлинга; како ли ће бити још за неколико година доцније, док се Инглеској изтргне из руку монополно предење те лепе вуне?

И *виноградарство* је у Кап-колонији доста знаменито; изложене су разне сорте вина, међу којима сорте Мидејре, Фронтињака, Мускадела, Малаге, Бургундског и т. д.

Упада нам у очи леп низ *нојева перја.* Веле да су после мисирског ова нојева перја из Капа најлепша и најбогатија на свету. Изложено је 19 врсти у красном колориту, а извоз им износи 2 милиуна форин. на годину. Изложена је и једна справа од дрвета за вештачко изложење нојевих јаја и сорте перја од питомих животиња.

Од *костију* имаде лепих примерака. Ту на пр. 68 фунти тежак зуб африканске слонове кости, две 30 цоли дуге кости од жирафа, 34 цола дуги рогови од риноцера и штапови грађени од тих рогова, даље имаде воловских рогова и других сирових продукта у начину обрађивања свога.

Знатно је по ову колонију и то, да осим перуанских острова и Кап-колонија продуцира оно птичије ђубре т. зв. *гуано.* Острова Шабое, Малагас и птичија острова чине групу богатих гуаноострва јужнога океана. Изложене су овде три сорте, а од ових имаде сорта Шабое-гуано највише амонијака у себи, те се од овога товаре годишње 40—50 лађа за Лајверпул. Од колике је вредности ђубрење с овим ђубретом морских птица, то је позната ствар у рационалној агрикултури.

Земљокарте државе Натала и Транс-ваалске републике показују нам положај *златних* њива јужне Африке, а изложени 14 унција показују нам, да се из 1000 кило златокварца добија 70 унција чистога злата. Како ово тако је и *камени угаљ* још ствар нова, те је нужно још подробније испитивање и једнога и другога. *Бакарни* мајдани на ушћу реке Оранја имају велика значаја. Изложене четир врсти сирове масе показују од 36—50 процената чистога бакара и врло много се изводи годишње за Инглеску.

Долазимо на колекције славних *дијаманата,* са којих ова колонија постаде богата и прослављена по свету. Шта чини жеђ за богатством? где је некад била пустош, да ни живе душе ниси наћи могао, сад су многе вароши са 20—25 хиљада становника. Жудња за богатством жацнула је свакога, те ти се поче радити и радити, а уз то и богатити. Кап колонија је данас славна по свету са проналазка дијаманата својих. Овде нам је пред очима читава збирка сировога дијаманта у минералошком реду, од најсировијега прапорекла, па до најсавршенијег белог дијамантског кристала, који је репрезентован у једном дивном камену од 16 карата, чистом октаедеру. Даље имаде овде модела у гипсу од славних великих кап-дијаманата н. пр. Дијамант Stewart 288$^{3}/_{8}$ карата и један од 140 карата и кристалан модел онога дивнога дијаманта „Звезде јужне Африке“ што га у оригиналу видесмо у накиту Британске грофице Дедлиј. Колико доноси у новцу то дијамантско поље — Адамантија — на реци Ваалу тамошњем становишту од 50.000 душа, то се још незна тачно. Веле да се је 1869. год. 141 комад дијаманата — осим „Звезде Ј. Африке“ — и пет других великих камена преко 40 карата извезло у Инглеску у вредности од 7405 фунти стирл. а год. 1870. већ 5661 комада у 124.910 фунти стирл. вредности. Септембра 1872 г. приспеше у Лондон дијаманти у вредности 130.000 фунти стирл. и одмах се распродаше. Доста томе да је Кап-колонија постала најзанимљивија земља са својих особитих дијаманата.

Од других продукта да споменемо још разно зачињено воће као неранџе, лимуни, смокве итд.; седамнајест врсти *шећера* из Натала и пет врсти *кафе.* Имаде даље и три сорте *памука* изложене, и извоз му износи приличну суму на годину. Изложено је још и неколико примерака разних *кожа,* које ковјих, које овчијих, воловских итд. и много хиљада товара товари се од њих за Јевропу и Америку.

При завршетку да спомеем још и лепе моделе од бродова „Syria“, Anglian“ и „Windsor Castle“ као посреднике поштанске комуникације између Инглеске и Капа.

23. ав. знао, да му Мак-Махон иде у сусрет; али то је војеном савету прећутао, него је непрестано тамо говорио о нужди и потреби, да бар једна армада остане земљи сачувана; говорио је о оскудици у рани и муницији, за тако предузеће као што је операција изван зидова Меца. Наравно, да су сви ђенерали пристали на то, да се у Мецу остане, кад су тако неповољне околности. Међу тим је доказано, да је било и ране и муниције, довољане.

У самом Мецу, главно је било да има довољно ране. Да су се магацини за времена попунили, мисли Ривије, неби могло бити онако срамне предаје. Али и поред тога, чинило се све натрашке. Место да је сваки истиснут из града, који није војник, као што сам војени закон наређује, заповедник тврђаве оставља све становништво, како је и било, не изузимајући ни странце, и још им даје рану градску. У Мецу је било млого Немаца, отуда се тумачи силна шпијонажа. И место да је рана из околине доважана, бар колико се могло, пуштало се, да до 20.000 становника из околине у град уђе. Базен међу тим и не примећава те грдне погрешке и противзаконитости градског заповедника. У почетку септембра било је још ране за 38 дана. Базен, место да умали порције, да би тим начином дуже могао издржати опсаду, он још даје ранити коње с раном за људе спремљеном. Што су коњи појели, могла је војска 14 дана живити. Интендантура мислила је, да ће Базен ићи из Меца, па се старала да одржи и људе и коње у снази; Базен пак није хтео ту заблуду никад разгонити.

СА ЖУПАНИЈСКЕ СКУПШТИНЕ.

27. октобра била је ванредна скупштина бачке жупаније. Предмети били су: Избори новоустановљени жуп. частника, које је министар унутрашњи дела одобрио због прикључења шајкашког бившег батализона, дакле ли чиста су то српска места била, а требао је један приседник, један подбележник (за шајкашке ствари) оставком М. Бирвалског упражњено III. подбележ. место, и 1 подрачуноводитељ, али Мађарији охолој видило се то много, шта више жао им беше све саме Србље понамештати, него употребе мађар. брезобразлук, а и политику, која им за руком изпаде, те тако Србе истисну из појединих места, јер су Срби у врло маленом броју на скупштину дошли, а из Шајкашке не беше никог, осим једног вирил. Крестића, који је званично био зван, да му се обеси орден Фрање Јосифа, који је за заслуге гледе провинцијал. шајкашке стекао: — за приседника на прво место буде неки Лукић (мађаронска пропалица) кандидован, ал не доби ни једног јединог гласа, на II. место Ђорђе Јеремин срп. правник, а на III. Мица Поповић, но већином гласова буде Ђорђе Јеремин изабран. — За шајкашког подбележника политиком великог жупана сам Рајић обрлајтнант и досадањи лајтерски спомоћник у Тителу кандидован буде. Као што чујемо из поузданог извора, морао га је Скудијер вел. жупану препоручити (а овај пак да се небламира и да покаже да је свемогућ) за заслуге што је био код Фервалтунгсамта, можете мислити тамо званичник бити, а сад јоште бити уставан жупанијски званичник, како се то двоје слаже? ал је код Мађара у садањем времену све то могуће; чуо сам једне говорити и то таке особе, које су близу вел. а и поджупана да је за то како испало, да се наместе гајде за Шајкаше како би се могло лакше у њи из центрума дувати. — Даље је изрично речено да при установљавању истих места морају сви компетенти сва три језика знати, али Рајић незнам ди је могао у Шајкашкој за ти 10 година, од кад је тамо мађарски научити? ил ваљда га није памтење оставило још кад је шегра био у трговини, те је тамо, научуо, ал идемо да видимо знање и способност његову. Сад долази важност, или управо рећи брезобразлук и подлост поджупана и котерије му; — треће подбележничко место пре провинцијалисања Шајкашке било је увек српско место, а да речена чињеница стоји доказују следећи примери, јер су исто звање отправљали, др. М. Татић, К. Рајић, М. Бирвалски; — али шта ћемо, кад треба поджупанова кћерка да се уда, и кад Отилија кћи поджупанова рештаурира у жупанији, зајиста жалостно је стање у Мађарској, а особито великој жупанији као што је Бачка, која броји 135.000 српски становника, а има 135 српски жупан. одборника, па сме се с њима титрати и то јоште једна женска глава, ал шта је то 135.000 српски становника? није то ништа, све се то одобрава и презире а и игра се сиграчке јер треба леба зету и кћери поджупановој — и то јоште на таки подал начин као што је практикован, јер се српско подбележ. место попуни Мађаром, који незна српски читати а јошт мање писати, те тако ће српске ствари боравити вечити санак до бољи времена. — Кандидовани беху на I. место Домонкош Карвази (син сирот. приседника) а на II. место Богољуб Јеремић правник из Мартоноша, али само форме ради, јер то беше већ намештено, да ће Мађари, и то поджупанова котерија, за будуће имајућег зета гласати, а Србима пак да се може рећи као што се и рекло: „ето кандидован је Србин, па ко има више гласова, тај ће бити изабран“, али како сте ви мудри људи г. вел. и мали жупане! У једној жупанији где има 480 мађарски гласова, а српскм 135, па се меће мешовита кандидација, да ту мора Мађар бити изабран, јер на жалост, морате и ви сами признати, да није у Мађарској просвета јошт на таком великом ступњу, да се неправи разлика између људи, него се одма засеца у народност, као што је овде случај показао, те тако већином гласова буде за српског полбележника Домонкош Карвази изабран. Питамо вас вел. жупане! зашто нисте ли чисту српску кандидацију направили? када се тако привидно за Србе заузимате, а овамо да можете, ви би у капи воде попили нас све. —

Овај изборан акат препоручујемо у пажњу г. Сапарије, мин. унутрашњи дела, кога се понајвише тиче, у тој нади, да ће себи тачну информацију набавити; тако исто и за подрачуноводитеља буде Мађар Анђал изабран.

Ето то је Срби браћо! веран ток жупан. скупштине, а и овом приликом уверили смо се, да нема нити може бити братства и пријатељства са на кормилу стојећим личностима, и да таки главни званичници немогу уживати поверење све донде, докле год буду свој званични положај на таке злочињенице и повреде злоупотребљавали против Срба. Немогу а да не изразим овом приликом свесно држање бранилаца српски интереса, наши свећеника, а наиме г. Ник. Григоријевића из Д. С. Ивана и Јоце Милића из Мартоноша. Јошт нек ми је допуштено приметити једну примедбу једне вармеђске особе, која је Б. Јеремићи ово рекла: „Пре него што се иштете за званичника, морате најпре девојку наћи, као што је *Карвазија* нашао, и онда ће моћи бити што од вас“. За Србе је врло добро, што је Б. Јеремић покушао и био кандидат од Срба, јер би Мађари рекли, ето нема Србина, морамо Мађарем попунити, а и неби могао изаћи нити би се обелоданио тај гадан и подал поступак вел. и малог жупана. —

ДОПИСИ.

Бела Црква 15. окт. Како који дан све се већи покори и безакоња догађају од стране сред. изб. одбора. С тога није чудо, што наш свет радије би живео и у минулом абсолутном, него садашњем уставном времену. Већ сам попис у почетку био је неправилан. Двојица из жупаније, а двојица из мађистрата наредише се за пописну комисију, који наше бираче без узрока одпраћаше, а мало ком рекоше, је ли примљен или одбијен. И тако бар 5—6000 бише одбијени од наших бирача, који својом квалификацијом подпуно одговараху закону. Али пошто је огромна већина на нашој страни — јер размер је свега 8000 Немаца а 90.000 Срба и Романа — ипак противна страна са кусима и русима једва докотура до 1400 бирача, а наших се уписа 4000. Закон прописује, да по свршеном попису бирача бирачке листине на једном месту у изборном округу неколико дана јавно буду на углед изложене. Али комисија однесе све у Темишвар, те једва трећи дан напипасмо, да ваља у Темишвар ићи, да се може све провидети. Дакле не само да се бирачке листине однеше у Темишвар, него се званично и јавно и не обнародоваше. Уз ово треба знати, да у нас половина наших обштина са 25 до 30 миља одстоји од Темишвара! А то и би узрок, што пописне листине тамо однеше. Ми посласмо двојицу у Темишвар, да нам испишу све бираче како примљене тако и одбијене, а кад тамо, а они им једва допустише, да за сваку обштину и то укупним бројем само примљене могу исписати. Али ни разговора о томе да им допусте исписати поименце бираче или бар рекламанта. За време пописа кињише и затвараше мноштво наших људи, позиваху поједина села, да дођу ради уписа у Белу Цркву, па како немогаху све за уречени дан предузети, не хтедоше их сутра дан примити. него их гоните кућама изговарајући се, да ће им у своје време издати заповест, кад опет треба да дођу, и тако се много пута догађало, да више села морадоше и по три пута долазити. Но све је ово наш свестан свет, особито Србин прегоревао, и на попис долазио, јер је противничку намеру јасно могао провидети, куд и камо се смера. И у похвалу тамошњег народа може се казати, да се ова пуковнија својим народним вођама — којих је жали боже овде врло мало — одазвала својски и савет и глас њихов послушала, како можда до сада никад ни заповести каквог ђенералног заповедника. Јер овакој свести и одушевљењу, с каквим је наш свет листом по 15—25 миља до Беле Цркве путујући прегоревао, нема примера ни код најнапреднији народа. Но то и узрок беше, да противници све очајнији, а ми одушевљенији постајасмо.

Грунтовница беше за наше бираче затворена, јер ако је који од пописне комисије упућен био, грунтован извод себи набавити, то је грунтовник дотичне упућивао, да прво молбеницу с штемплом на крал. суд направе, па тек кад он од суда налог добије, онда ће им изводе исписивати, на који 1 фор. штемпла долази. С овим се тело отешчати свегу и да за време до нужног извода доћи неможе. Чим се пак попис бирача свршио, а комисија одреди двојицу, и то једног за Белу Цркву, а другог за Панчево (јер некима обштинама је овде, а неким у Панчеву грунтовница), те ови дању и ноћу у грунтовницама без штемпла и предходног одобрења Gerichtshofa радише.

Елем закон, који за ове случајеве свет од штемпла ослобођава, важи само за противнике!?

Гласови се проносише, да ће помоћу грунтовнице скоро све бираче да нам збришу. И то како: почем у грунтов. нестоји задружно имањена садашње газде, већ стоји још на основатељима задруге, а то ће рећи на пра-и чукундедове, то ће они све такве старешине граничарски комунија брисати.

Да би ово крајња незаконитост била, сведочи то, што кривица није до садашњи старешина задруге, већ до закона, јер закони нису ни једном старешини допуштали, да задружно имање на себе преваћа, осим ако се делио и задруга престала. С тога је и средишњи изборни одбор у Темишвару закључак донео, по којем све задружне старешине право бирача имају! А тако и циркулар овд. срезких начелника гласи! У средишњи изборни одбор у Темишвару има до десатак граничара, који су као чланови истог заклетве положили и декрете добили, кад сад чујемо, да је средишњи изборни одбор у Темишвару свој посао око рекламација свршио, а овамо ни једног од споменути граничара на тај посао позвао није. А није их позвао чујемо с тога, јер неби поред ови смео и могао на хиљаде наших, и то из онаквих узрока да шанжира, који не стоје! Нису ови зато позвани, да нам неби могли прави резултат саопштити, и да неби као живи сведоци оном каљавом послу били, који се овако у прекривеним одајама и у највећој тајности обавио!

Ако се ово све обистини, онда ћемо јавно исповедити, да нам је милије турско становништво, него овакови поступци. А шта ће све праведан гњев и огорчење ово народа на све то рећи и учинити, ја се чисто последица страшити морам. Народ већ сад виче: „Хоће још једном пред свог цара“ и наваљује, да се цару депутација опреми.

Па упркос свему овом насиљу, надамо се, да ћемо ипак продрети, само ако будемо остали стални и у слози са Романима, којима је исто тако корист да држе с нама, као и нама, да држимо с њима. Погодба наша, при којој је био и г. Бабеш, та је: „да ће резултат пописа одлучити, ко да се овде бира, Србин или Роман, т. ј. ако Срби више бирача упишу, бираће се Србин, ако Романи више, Роман“. Еде Срби уписаше, и то абсолутну већину, јер од уписаних 5322. бирача има само Срба 2900. А и иначе ми смо по статистици овде у абсолутној већини.

Бирачки збор биће сада у недељу, како је јављено у овом листу, а избор посланика 12. нов. н. р. Видићемо, ко је вера, ко ли невера!

Ватин 16. окт. Наши честити Ватинци у великој су невољи. Њими прети опасност, да ће им прећи земља у туђинске руке, и то не њиховом кривицом. Ово мало сеоце подкело је много жртава да се одкупи од камерашије, за то што је негда за пашњак морало плаћати по 2 ф. од говечета. Камерашија је исплаћена до 8 хиљада форината, који су интабулирани на сеоско имање. Кад су наступиле ове зле године, нашло се нешто новца у црквеној благајни, и одбор је црквени помагао наше људе, дајући им тај новац на интабулацију. Ова година беше с пролећа лепа, и црквени одбор, надајући се да ће људи моћи на јесен исплатити свој дуг обштини, погоди да изида давна већ опалу цркву. Али сушна година оману; радници иште свој новац, а људи немају од куд да плате обштини свој дуг; те ће тако, ако их стегне мајстор, да испуне свој уговор, морати продати своју земљу моравичанима Немцима. Међутим да се то не би догодило, решила је обштина, да изашље једну депутацију г. администратору, да им изда из народног фонда две хиљаде форината у зајам, да их не би задесила невоља. Администратор испрва не хтеде обећати, али кад је чуо, да обштина има около тридесет сесија земље, на које је само 8 хиљада интабулирано, то им је на послетку обећао, да ће им притећи зајмом у помоћ. И право је: јер кад нам неће народни фонд у таквим приликама помагати, у другим га и не потребујемо. Ватина је чисто српско сеоце у крајном куту банатског српства, људи су махом поштени, а били би и имућнији, да их нису трле зле године. Ми чекамо помоћ из Карловаца као озебли сунце, и не знамо шта ћемо чинити, ако г. администратор не испуни своје обећање. (Мислимо да ће администратор, кад је већ обећао, одржати своју реч, али би боље било, да су Ватинци дочекали крај године, па да зидају. Ваља најпре скочити па рећи: хоп! У.)

Градишка (*у Босни*) 13. окт. По одлазку Мустафе Асим-паше валије босанског из Бање Луке у Сарајево, и по испратњи истог одма други дан у петак 5. о. м. дошао је из Бања Луке у Градишку потлачитељ и неверник рода српског Стеван Екмић, где се је одма са својим једномисленником, умним просјаком, оличеним терзитом и побратимом бахуса Петром Љубишићем, ондашњим учитељем састао, где му се овај прво потужи, како му је обштина под новим називом, који је од Асима добила, „ихтијар мецлис“, због мањине ђака још пре месец и по дана плату од 116 дуката на 80 дук. понизила, (на коју је при погодби задовољство изразио, али само с речу: нека — познаћете ви, ко је Љубишић, да је за 20 дук. ја ћу служити, па напосле и бадава, а из Градишке неидем.) — Како му је даље писма, које је он писао, нестало, како су посредством њега дознали за неверство његово, како су га у „Застави“ описали и како га сад због тога јако презиру. — На које му Екмић с енергичношћу пружи руку и рече: „ја те подпуно уверавам (ван да жив не будем до сутра) да ће то све другчије бити“, и одма сутра отиде ондашњој власти и све јој представи, шта треба да ради.

Одма затим прексутра-дан 8. о. м. позвао је исти кајмакам Емин-ефендија к себи „ихтијар мецлис“, и са првом речи поче им овако зборити: „ја чујем да ви нешто против вашег учитеља Петра Љубишића негодујете; к томе да сте му и плату од 116 дуката на 80 дук. понизили, него вам даље кажем, за шта сам вас и звао, да се он честитом вали-паши јако допао и да је он поштен до данас у свему био, зато ја питам, ко је тај што против њега има и једну прословити, нека ми се покаже, да га и ја видим“. На ове речи ни један од обштинара несмејући ништа рећи, остадоше сви као нијеми. На што Емин-ефендија, добивши ћутањем одобрење, опет настави: „е бива кад је тако, а ви одиста да му начините једно писмо, како је он добар, поштен, како свој посао у школи тачно врши (премда по читав дан у меани седи и пије) и да му плату на 100 дук. повисите, премда је и то као за таквог учевног човека мало, и сви ви да се морате на исто писмо подписати и њему га таки предати. Ајте сад па да сте одма то учинили“. Обштинари ово још учинили нису, али тамина сила све учинити може.

Беодра. — Да је народна школа један од најглавнијих чинитеља при распростирању просвете у масу запуштена народа, о томе нас потпунце убеђује колико данас опште владајуће мњење, толико и мњење најузвишенијих умова људских; шта више, бојни онај напредак по крви и језику сродног нам племена ческог, а тако и напредак слободних народа далеке Америке, довољно потврђује мнење то.

По поред свију тих по род човечији нај краснијих, најкориснијих нада од добро уређених нар. школа, никако још да се наше и селске обштине — изузимајући неколико — подигну на рад, којим би осведочиле, да су се досадањег дремежа отресле. Дремеж овопределске епарх. шк. власти до данас је заиста повелики бијо. О томе ће се сваки брат уверити, нека само не пожали труда, па нека баци поглед свој преко наших јавних гласила, ту ће се о реченом довољно уверити.

Та погледајмо на онај својски рад, оно свесрдачно заузимање Бачког и Сремског еп. шк. одбора око унапређења својих школа, сравнимо радњу и старање њино, са радњом, старањем еп. шк. власти, да ће за цело сваки о срећи подмладка народног мислећи брат за право нам дати, што смо дојакошњу радњу нашег еп. шк. одбора калкулирали са оценом „дремежа.„

Дремеж тај, иза којега немарност пониче, овладао је и обштинским школским одборима. Но није се ни чудити. „Какав отац, „наки син“. Где виша власт слабо хаје о срећнијој и пречој будућности свога народа, ту ће се подручне јој власти још слабије старати.

Смемо се дакле надати, да ће досадање дремежно стање школско и у нашег еп. шк. одбора престати, да ће се и у богатоме Банату који синак наћи, да изнесе на видело узроке нерада тога. У случају ако се овдашње занемарено стање школско и у будуће одржи, онда ћемо принуђени бити да мислимо: или нема еп. шк. власти у Темишвару, или је има, али само по имену, да дочекује и одправља званичне окружнице. (циркуларе).

НОВИ САД 18. Окт. Из Сомбора добили смо допис о жуп. скупштини од 15. (27.) Окт. који горе саобштисмо. Јављамо, да је од Србаља мало представника било, да су бирани чиновници, што су због Шајкашке потребни постали, да је надпоручик Рајић изабран за жупанијског бележника, Ђорђе Јеремин за приседника сиротињског стола, а на место Бирварскога, *Анђал* из Суботице, за жуп. бележника. Како је ово при жупанијској рестаурацији погодбом између вел. жупана Мартонфија, и Срба, који су уз десницу гласали, Србину намењено место, то је парох Ник. Григоријевић запитао вел. жупана: зар је то правда, и поштење? Но Мартонфи ладнокрвно одговори: „ово није српско, него нотарско место.“ Ово ваља забележити, и добро запамтити.

Чујемо, да је Папфи у својој жабаљској беседи дебатовао такође са сомборском гимназијом, наводећи је за доказ, како оснивање гимназије у Сомбору показује, да се не иде на помађарење. Јављамо из поузданог извора, да се на сомборској гимназији само *мађарски* предаје, и да професори и незнају српски, осим Подхрадског, и Костића, од који овај предаје српски јизик, и то као *необлигатан*, необвежљив предмет. У томе се дакле састоји сва „српскост“ гимназије, што се граматика српског језика предаје онима, који хоће да је слушају а неће дуго проћи, па ће се то учинити сувишно. Баш је та гимназија основана за помађарење Срба и Буњеваца, а новосадска за помађарење Срба и Немаца. Наравно да од помађарења неће бити ништа, али би могло бити, кад би се сви зауздати дали, као Папфије.

Јутрос одпловише наши варадинци из Н. Сада у Коморан. Били су у Петроварадину неки месец дана, где јим је и „депо“, па сад кад се набавило ново регулашко руво, одоше у град Коморан у гарнизон. Ваљало је, да је свет наш наше јунаке испратио на тај далеки пут, али једно што се није знало, у који ће дан, па онда у које доба полазак бити, а друго „мора“ немара, и дремежа, која је завладала, учини, те је прошло без *„збогом пошли и збогом остајте.“* Параброд се кренуо у $7^1/_2$ часова, баш у тренутак, кад је пролазио пароброд „Нептун“ са кнезом Миланом поред Новог Сада, и — поред

Варадинаца. У тај је ма варадинска дивна банда свирала песму кнеза Михајила, а на станици јој се одзивала заостајућа банда друге пуковније. Варадинци клицаху из једнога гласа: „Живио!“

Дивна, рекосмо, банда, не само зато што лепо српске песме свира, него што је у обште вештачко образована, да јој мало има пара. Она има свој фонд од једно 50.000 фор. што су га скуцали Петроварадински опицири. Сретан пут нашој варадинској браћи — светлило им се србско име у даљини, као што јим блиста горе њини бајонета!

Нека сад још чивутарија, и мађарски ребелијаши бацају се клетвом на Србе, кад владатељ најтврђи град, и то *у сред Мађарије*, поверава *Србадији*. —

Читали смо нацрт о новој подели бачке и банатски жупанија. Дивна ли ће бити та подела. Није шала — испод Сегедина па косо на Паланку! Седишта обоји нови жупанија на северном крају жупаније — једно до другога. Бе аферим — Монголи! Тако и ваља. Да је подељено тако, да Срби дођу већином у једну и исту жупанију, једно не би ипак већину имали, друго та јим већина поред муниципског закона, жупанске и министарске власти, и мађ. правде, опет не би помогла, као што непомаже ни у Н. Саду, Панчеву, и т. д. а имали би једнога врага на врату, који би се можда још међу собом трео; онако, како нам и већина не помаже, и упућени смо на *борбу и одпор*, то је још боље што ће нас бити и у једној, и у другој жупанији подоста довољно, за квасац Буњевцима, па и Немцима. У Банату неможе се ни тако што измајсторисати. Ма како секли и делили, уздуж, попреко, косо све једно, „свуда ријеко на пољу траве.“ То ли ће бити борба — уставна борба на све стране. Бе аферим Монголи — под „Монголима“ разумевамо оне Мађаре, и Мађароне, који би се по француски звали „Шовинисте,“ а по азијатском „Монголи“ — беаферим дакле Монголи“! Али ће ко плакати, што „вармеђске мамузе и жвркови“ неће звецкати по Новом Саду, Панчеву, Кикинди! Далеко јим лепа кућа!

— Дознајемо, да је Герман Анђелић дао попу „канонеру“ мошоринском и „високом“ Стевану Ђурђевачком *црвене појасеве* за заслуге, које су стекли у кортешовању за кандидата владиног Папфи Ђерђа. Међер се и отуда може наш свет чему поучити: 1. да се така врста људи, као ти попови, даје ватати на црвене појасеве, као оно жабе на црвену чоју; 2. да је поборник „православија“ Герман и цркву православну у њеним слугама и установама наумио понизити за слушкињу свакој владајућој политици и 3. да се толико осилио, да је узурповао права конзисторије, те је своју вољу подигао на ступањ њеног права и делокруга. Видићемо, дал' ће конзисторија ћутати на ту најновију саблазан Германову.

— Службене новине саопштавају тумачење угарског мин. комуникације на наредбу, која се односи на опроштај поштарине у дописивању приватних друштава и странака међу собом или са званичним уредима. Не плаћа се поштарина на писма и дописе онда, кад приватна друштва или странке не дописују у сопственом интересу, него у државном или интересу јавне службе и ако је то означено на запорку (коверту) уз именовање посла на десном рогљу запорка тако да у очи пада. За дописе које јавне власти управљају у ствари јавне службе, установљена је ова назнака на коверту: *просто од поштарине, у послу* (какав био на пример) *школском, здравственом, статистичком и тако даље*“ јавне службе. — За дописе пак, које приватне странке управљају у јавном послу на разне области: „*Услед службеног позива, у послу школском, здравственом и тако даље просто од поштарине.*“ Овакі натпис ваља подвући плавом или црвеном оловком, да би поштар лакше спазити могао.

Ко би у таковој ствари пропустио написати овај натпис, а допис је управљен на приватну странку, мораће поштарину платити. Ко пак на приватном писму покуша горњи наслов написати, да би закинуо поштарину, казниће се.

Ситница је — али је вредно прибележити. Парох борђошки обкладио се, да ће митрополит српски за 14 бити наименован; ти 14 дана теку од дана, кад је Герман освећивао сивачку цркву. То дакле значи Германов пут у Беч. Идемо да видимо. Сад тек дознасмо и то, да је Герман пред избор Мандићев писао у Товаришево, у Обровац, и Силбаш, да гласају на слободоумног Мађара, Громона, и то у исто доба, кад је у Пирот познатом Мандићевом пријатељу писао, да ради за Мандића, да тим траг сакрије. Прва писма су истина на добром месту, и нису имали никаква успеха, — али карактеришу дволичност Германа, као и то, како је Деаковац, кад противу Србства, а левичар кад противу Србина ради; једном речи, како као језуита не бира средства за цел. —

Л? После почивке, која је трајала годину дана, наставила је „**Вила**“ дружина Новосадске, горњогимназијске омладине свој рад. У четвртак 23. о. м. држала је своју седницу, у којој се конституисала. Седницу је отворио г. управитељ дугом и лепом беседом, у којој је дружини изнео цел њезину и опоменуо је, да иде за тим, да је постигне, а постиће је само тако, ако се буде строго држала својих правила. Говор г. управитеља примљен је са задовољством. За тим се приступило избору часника и изабрати су: за председника М. Татић осмошколац, за подпредседника, Р. Фрушић седмошколац, за тајнике П. Марковић и Суботић седмошколци, за благајника: Ст. Милованов шестошколац, а за књижничара М. Јелчић петошколац. Исто је тако изабрала дружина и потребне јој одборе, као управљајући, критичарски и певачки. Дружина је склопљена, сад само нека гледи, да одговори свом позиву онако, као што то ваља, и онда ћемо јој рећи: „Евала“, а сад је поздрављамо с' радошћу и желимо јој сваки успех и напредак.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Тител 18. октобра. Лазин улазак импозантан, (велељепан). — Бирача на хиљаде. За кандидата Крестић прокламовао Лазу, Кипра Папфија, и то дрктајућим гласом. Гласање почиње у атар противницима, најпре Госпођинце, па одмах Жабаљ, Каћ, Сентиван, да је Швабама лакше.

Тител 18. окт. Предан у 5 сати 12 м. стигао у 6. с. 40 м.)

Пункт пет сати резултат овај: Лаза 836, Папфи 95 гласова. Гласање траје, још ни Чуруг није гласао; још треба осам општина да гласају. Папфи неће ни до 150 гласова дотерати. Народ бајно развеселјен, ред неизказан. Гласање трајаће до сутра.

НОВИЈЕ.

Из Беча нам се јавља, да је са Анђелићем и Ненадовић, рачуновођа нар. фондова; да се онде налази и прота Кукић из Петриње, и још неки попови, (јамачно су дошли из горње Крајине на Германову команду, да приме упутства); да се нешто кува, но да је и сам Герман неком пријатељу саобштио, да ће скоро бити конгрес сазван.

— У Загребу је умро ових дана *Др. Дежман*. Дежман је био изврстан хрватски родољуб, а нарочно се пречуо и прославио у последње време због свога држања у овогодишњем заседању хрв. сабора према погодби мађарско-хрватској, не ступајући ни за длаку од свога политичкога правца, којим је са 12 својих честитих другова у почетку саборисања ударио. И заио му и ми велимо: лака му земља и вечит спомен!

— У Далмацији су изабрани у државно веће народњаци: Кљајић, Павлиновић и Монти; а од противника Љубиша, Лапена и Бонда.

ПРИПОСЛАНО*)

An die löbliche Redaction des „Bacskaer Boten“

in Neusatz.

Da sie meine Erwiederung auf Ihre mich betreffende, in Nr. 119. Ihres Blattes gebrachte anzügliche, und darum beleidigende Notitz weder für Geld noch gute Worte aufnehmen wollten, und auch der „Pester Llyod“ dieselbe bis jetzt unveröffentlicht liess: so erübrigt mir wohl nichts Anderes, als dieselbe auf diesem zwar nicht ungewöhnlichen, aber Ihnen kaum angenehmen Wege der Öffentlichkeit zur unpartheischen Beurtheilung übergeben zu lassen.

Lange zerbrach ich mir den Kopf darüber, unter welche Kategorie die in Nr. 119. vom 10. Oktober des: „Bacskaer Boten“ Organ für Politik, Volkswirthschaft und Cultur“ mich berührende Notitz wohl gehören mag, da sie ausserhalb des politischen und volkswirtschaftlichen Theiles sich befindet, und naturgemäss dahin auch nicht gehört. — Ohne Zweifel muss sie demnach zur Cultur gehören; was um so wahrscheinlicher ist, als Sie sich hierin sorgfältig darum bekümmern, wo und wie ich meine Söhne ausbilden lasse.

Nun, diese kulturelle Sorge hätten Sie sich ganz ersparen, und mir allein überlassen sollen, da es mir zunächst, und mehr als jedem anderen daran gelegen sein muss, meine Söhne zu guten, friedfertigen und brauchbaren Staatsbürgern heranzubilden. — Dessenungeachtet würde ich vielleicht Ihre Sorgfalt besser und dankbarer gevürdigt haben, wen Sie nicht so ungeschickt, um nicht zu sagen, so boshaft gewesen wären, mich aus meiner bisherigen bescheidenen socialen Stellung und Reserve ungefragt, unverdient und unbefugt vor die Öffentlichkeit hervor zu zerren, und aus einer so winzig kleinlichen Sache hohe Politik zu treiben, lediglich darum, um mich hinter dem Rücken eines ehrsamen Wurstmachers und Selchers in einem Ihrer endlosen und ermüdenden Ausfälle gegen die „Zastava“ als Parade zu verwickeln, und mit Ihrer malitiösen Commentirung mich so gewissermassen als unpatriotisch und abfällig zu markiren; trotzdem ich als geborener Croate zu keiner der hier bestehenden Nationalitäten und politischen Partheien mich bekenne, von allen politischen Umtrieben mich stets ferne hielt, und nur den Pflichten meines Berufes gewissenhaft oblag.

Sind das demnach Ihre Begriffe von der persönlichen Freiheit; welche Sie den Zastavianern zum Vorwurfe machen, und verstehen Sie so die Lehr- und Lernfreiheit, welche doch das Gesetz jedermann ganz freiläst? —

Meiner Meinung nach hat ein Journal wichtigere Aufgaben, als ganz private und persönliche Angelegenheiten aberwitzig zu beklatschen, oder darüber Controlle zu führen, wo und in welchem Geiste fremde Kinder ausgebildet werden.

Ob ich die meinigen schliesslich zu serbischen, bosnischen oder montenegrinischen Diplomaten, wozu ich sie überhaupt noch ausbilden lasse, das vorherzusagen, konnten nur Sie sich anmassen; ich selbst weiss es vorderhand noch nicht; das aber weis und strebe ich an, dass sie ehrliche und friedliebende Männer, und keine politischen oder journalistischen Parteigänger oder Rabulisten werden sollen, deren Beruf es nicht sein soll, ihre sonst harmlosen Mitbürger wegen einer anderen politischen oder religiosen Meinung und Gesinnung ohne jeden Anlas anzufeinden, und in Einemfort durcheinander zu hetzen.

Diess mein letztes Wort als Abfertigung auf Ihre Provocation; jede weitere wird meinerseits unbeachtet gelassen.

Neusatz am 25. Oktober 1873. **Johann Muža**
Agentie-Cassier.

*) За ствари под овем рубриком неодговара уредништво ни у ком погледу. Иначе окасњено због нагомилана материјала.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА ИЗ НОВОГ САДА

од 20. октобра 1873. почевши.

У Земун-Београд: понедељником у пола 3 сата по подне.

У Земун, Београд и Оршаву: средом и суботом у пола 3 сата по подне.

У Пешту: средом, петком и недељом у пола 5 сати у јутру.

Долазак из **Оршаве-Земуна:** уторником и суботом у вече.

Долазак из **Земуна:** четврчком после 6 сати у вече.

Долазак из **Пеште:** понедељником, средом и суботом после 2 сата по подне.

ОПРАВНИШТВО
I. ц. кр. повл. паробродског друштва.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Ступајући из криминалног затвора сомборског у слободу, напомену сам у изјави мојој, да ми је за време шестмесечног тавновања једина забава била, што сам радио на књиговодству и кореспонденцији српској; рекао сам и то, да ћу још неко време са преписивањем на чисто посла имати, јер ми не дадоше у аришће пера и мастила унети. те сам морао оловком бележити. И тако сам последње време занимао се које са својим званичним пословима од којих живим, које са преписивањем бележака мојих на чисто.

Сад је књига готова, коју сам народу нашем намепио, ком је и посвећујем, те сам је с тога просто по најновијим немачким стручним књигама на српски прерадио и са обичним стилом написао, као што наш народ говори.

Књиговодство сам поделио на просто и двоструко. Обоје сам практично и теоретично написао, а при крају доносим е дан практичан пример по Кајловом начину, који сам ја овде у „Српској задрузи за међусобно помагање и штедњу“ увео.

Кореспонденцију сам поделио на двоје: I-во на писма, као: на молбе, захвална писма, одбијајућа писма, прикорна писма, извињавајућа писма, честитке, на препоручна, утешна, позивна, трговачка, пријатељска и мешовита писма. II-го на приватне списе и то А. на изјаснења, као: признанице, одказнице, сведочбе, уњижбена и избрисна изјаснења, реверзе, тестаменте и кодициле. Б. на уговоре као: поклон, сахрана и позајма обичних ствари, облигације, залога, јемство, уступнице, упутнице, пупомоћија, куповање, промена, кирија, аренда и награда.

Сад ми још остаје напоменути, шта ми даде повода да се баш овог рада латим. Давнашња је жеља моја, да и новчани заводи које је наш трговачки свет почео оснивати, српски тип и карактер добију, што се само тако извести може, ако је пословни језик у ти завода српски, које само онда смисла има, ако се књиге српски воде, и ако се кореспонденција на српском језику обавља; а то се само тако постићи даде, кад се има стручних књига на матерњем језику.

Дал ће ова књига одговарати жељеној цели, незнам — али знам. да ми је намера поштена, а цел племенита, што ми нико одрећи неможе. У то име пуштам у свет овај мој први покушај на књижевном пољу.

Ако се до божића толико претплатника пријаве да трошкове штампе подмирити могу, ја ћу дело штампати и то у толико примерака, колико се претплатника пријавило буде, које ће од прилике до 30 штампаних табака изнети.

Цена је књизи 1. ф. 50 н. а. вр. Скупљачи добијају за труд сваку десету књигу, или новац за исту. Новци нека се шаљу управо на мене у Нови Сад.

Пријатеље народног напретка, нарочито трговачку омладину и народне учитеље молим, да се заузму око скупљања претплате, да ме тим помогну у овоме тешком, али користном и племенитом подузећу.

У Новом Саду 7. (19.) октобра 1873.

Корнел Јовановић.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шипуш и друг.) **Сисак** 26. октобра. 1873. Кукуруза је е и прошле недеље слабо пролазило било, али је ипак чвршће мнење заузела, него је пре имала, и чини се да цена од 4 ф. 70—75 на 86 н. па ниже ићи неће, особито зато, што се скорим привозом из Баната водене невоље ради надати није.

Јечма нема.

Зоб се све једнако живахно тражи, али се наручбине жалибоже обављати недаду, јер је домаћа роба тако рекући сва разпачана, а привоза нити из Баната нити из Босне нема.

Банатска роба има на живахан однос као и на постигнуће цене од 3 ф. 50—60 н. бечки цент млого изгледа.

Воде су врло малене, но време је променљиво и на кишу спремно.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На новоустановљеној школи за женску децу овим се поново стечај расписује

Са овим местом скопчана је ова плата 105 фор. фртаљ земље, који 300 фор. годишње доноси, башта купусара, која доноси 50 фор. 12 мерова жита, 2 фата тврда дрва и слободан стан са лепом пространом баштом.

Учитељ је дужан појати у цркви.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице најдаље до 28- Окт. о. г- по нашем кал. на подписаногa послати.

У Бегечу 15. (27.) Окт, 1873.

Арсен Григоријевић
пар. и предс. општ.

2—3.

Бр. 4374. — Див. — ex 1873.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Од стране ц. кр. котарског суда у Карловци ставља се до знања, да ће се услед молбе госп. одвет. Стефана Ристића као скрбника оставине умрле Кларе Вендахнер из Варадина у варошком магистрату у Варадину дне 9. новембра т. г. и дне 16. новембра т. г. сваки пут од 10 сати следеће драго ценоети као: 6 сребрни кашика за кафу, 8 сребрни кашика за јело, 1 златан ланац, 14 златни прстења, 1 позлаћена емаилирана наручница, 1 пар златни минђуша, 1 низ грната са медалијом, 4 прстена са драгим каменом (Rozenringe), 6 други прстења од злата, 1 мањи медалион и различите друге покућне ствари као осмина буради и т. д. у проценбеној вредности од 250 фор. а. вр. путем јавне дражбе продавати.

Покретности ће се на првом и другом року само уз процењену цену продавати.

Купац имаде одмах куповнину положити.

Ц. кр. котарски суд у Карловци дне 16. октобра 1873.

Ц. кр. котарски судац
Манојловић.

1—3

Бр. 71. — школ. — 1873

СТЕЧАЈ.

Услед закључка местног одбора у изванредној седници од 11. октобра донешеног, овим се на ново стечај на учитељско место у Десци отвара.

Плата је 210 фор. а. вр. 4 ланца ораће земље, 40 кабли жита, 6 фати сламе за огрев школе и стана учитељског, слободан стан са баштом.

Учитељ је дужан и у цркви појати.

Опремљене молбенице имају се до 28. Октобра т. г. на председништво шк. одбора послати.

У Десци 11. Октобра 1873.

Милан Крајован
парох и предс. школ. одбора.

2—4.

СТЕЧАЈ. 3—3.

На упражњено парохијско место у Рачи расписује се овим стечај.

Конкуренти имају поднети овамо инструиране молбенице своје за четири недеље од дана првог уврштења овог расписа.

Из седнице консисторијалне, у Карловци, 4. Окт. 1873. држане. **Консист. Архидијецезе Карлов.**

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњену учитељску штацију у Купинову (У Срему). Плата је учитељева 240 фор. у новцу, слободан стан са баштом и 6 хвати тврдих дрва за огрев. Просителји нек се са својим инструираним молбенцама до краја о. м. општ. председништву пријаве. 3—3

СТЕЧАЈ.

Услед оставке г. В. Поповића овим се отвара стечај на упражнено учитељско место III. разреда гл. осн. муш. школе са годишњом платом 600 фор. а. вр. — слободним станом и зимњим огревом.

Изабраном учитељу осим учитељевања спада у дужност још и обучавање ученика III. и IV. разреда у црквеном певању.

Просиоци морају бити подпуно оспособљени учитељи и само као такових примаће се молбенице до $31/_{10}$ ($12/_{11}$) о. г. које се имају црквено-школском одбору слати.

Из седнице црквено-школског одбора у Меленци 9. октобра 1873. — држаног.

Јован К. Борјановић за неровођу. 3—3. **Апа Кукин** подпредседник.

Бр. 44 — I — 1873.

ЕДИКТ.

Неца Бајанов становник срп. Неузински поднео је овој консисторији молбу ради изречења коначног развода брака између њега и његове незнано куда у свет тумаравше супруге Јелене рођене Ракић из ср. Итебеја —

С тога се поменута Јелена позива, да од дана првог уврштења овога едикта за три месеца има ради расправе предстојећег бракоразводног предмета, или лично конзисторији предстати, или место пребивања свога овој доставити, тим пре, што ће се у противном случају предмет бракоразводни предузети и оно чинити, што закон у том случају ирописује.

Из седнице консистор. у Темишвару 2. марта 1373. држане.

СТЕЧАЈ.

Услед закључка одборског од 15 ф. 10 т. г, отвара се стечај на упражњено место обћинског судаца у пол. обћини беркасовачкој са седиштем у месту Беркасову. Годишња му је плата 400 фор. а. вр.

Молитељи имају своје, нужним доказима провиђене молбе до 8. новембра т. г. (н. р.) подписаном поглаварству поднети.

Поглаварство пол. обћине у Беркасову 17. 10. окт 1873.

Д. Николајевић.

3—3 обћ. бележник и субституат обћ. судац.

ЕДИКТ.

На молбу Наталије Даниловић из Кузмина, да би од супруга свога, Прокопија Даниловића, које је пре три године нестало, коначно разведена била, позива се овим речени Прокопије, да за шест месеци од данас ради овеодносног расправљања сам лично конзисторији предстане или место свога пребивања обзнани; јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице консисторијалне, у Карловци, 4. октобра 1873 држане.

2—3 **Консисторија архидијецезе Карловачке.**

КУЋА у **Сомбору**, под бр. 60. на пијаци код крста, продаје се из слободне руке. Прави купци (искључујем свако сензалство), нека се на долеподписаног у Мартонош обрате.

БОГОЉУБ ЈЕРЕМИЋ,
правник.

1—3

ОГЛАС.

Властелинство даљско има за продају дрва цепаница на баиру дунавском у Даљу

растови 405 фати
церови 59 „
врбови 834 „

с јако умереном ценом.

3—3 **Управа добара.**

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
и
ИМПОТЕНЦИЈУ
(учмалу мушку снагу,)
ШТРИКТУРУ (СУЖЕЊЕ МОКРАЋЕ ЦЕВИ и ПОЛУЦИЈУ), лечи темељно под **јемством** сјајног и трајног успеха

МОРИЦ ХАНДЛЕР,

др. медецине и хирургије, магистер бабичлука и лечник очију.

ОРДИНИРА дневно: од **11—1** сати пре подне и од **3—5** сахати после подне.

Обитава: у **Пешти**, Leopoldsttadt, Palatingasse бр. 13. спрат бр. 14.

На писма с наградом одговара с места, а медикаменти на захтевање шаљу се.

По жељи прима и у посебним часовима. 7—60

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија